

b) Religionistika II.

Třídění náboženství

I. KMENOVÁ náboženství

- náboženství společenství bez písma, předliterární společnosti
- můžeme je třídit podle *sociologického* hlediska- náboženství sběračů, lovců, pastevců..., nebo podle *zeměpisného* hlediska- podle světadílů apod.

II. NÁRODNÍ náboženství

- náboženství kulturních národů, které už znaly písmo
- náboženství Egypta, Mezopotámie, Indie, Afriky

III. SVĚTOVÁ (NADNÁRODNÍ) náboženství

- přesněji náboženství *etického zlomu* (cca kolem roku 500 př. Kr.)- to v období, kdy stará božstva přestala „fungovat“ (hlad, nemoci, krize)- je to období odmítnutí dosavadního náboženství
- myslitelé (Budha, Konfucius, Mahavíra, Lao-c´) vznášejí požadavek proměny člověka a jeho vztahu k bohům, jde o výzvu k mravnímu postoji, aby člověk pracoval sám na sobě a nečekal, že mu štěstí dodají obětinami uplacení bozi- jde o etizaci náboženství- odstup od magických rituálů
- tato náboženství dělíme na- *Karmanová*- Boha nahrazuje kosmický řád- „karman“
 - Buddhismus, Džinismus, Taoismus, Konfucionismus
 - *Teistická*- Islám, Judaismus, Křesťanství, Mazdaismus

IV. ODVOZENÁ náboženství

- odvozená z jiných systémů a smíšená z prvků různých náboženství

KARMANOVÁ NÁBOŽENSTVÍ

- od slova *KARMA*- v indické filozofii- „dílo, skutky“
 - chápáno jako kosmický řád, zákon, kterému podléhají lidé i bozi
- věří, že karma ovlivňuje lidské jednání
- většinou jde o náboženství jižní a jihovýchodní Asie (Indie, Čína)
- Indie- Buddhismus, Džinismus
- Čína- Taoismus, Konfucionismus

Buddhismus

- počátek v Indii- civilizace v povodí Gangy
 - učení Buddhismu- cca před 2500 lety

 - tvrdí, že na počátku nebyla kniha a ani Bůh, ale člověk- BUDHA

 - Budha- je pseudonym, titul (znamená to „osvícený“)
 - byl jím **Sidharta Gantama**- princ- vychovávan v přepychu
 - ve 29 letech si uvědomil, že je nespokojen se svým životem a rozhlíží se kolem sebe- opouští palác a odchází do bezdomoví, kde chce hledat moudrost a smysl života
 - žil mezi jogíny- to mu též nevyhovovalo a tak začal žít jako asketa- často rozjímá až došel k **bódhí**- probuzení, osvícení a poznal tak správnou životní cestu odmítající extrémů
- ↙
- Budha pak prochází severovýchodní Indií a vysvětluje 4 základní pravdy
 - Lidský život je zdrojem strastí
 - Původ strastí je v tom, že lidé ne životě lpí
 - Je potřeba přestat lpět na životě a tím se vysvobodíme
 - Pak musíme poznat podstatu bytí a žít podle zásad buddhismu

 - Zásady buddhismu (buddhistické patero)
 - Neubližovat živým tvorům
 - Nebrat co nám nebylo darováno
 - Nevést prázdné a nepravdivé řeči
 - Nepožívat opojné nápoje
 - Nesmilnit

 - tak se má člověk řídit na své cestě životem, která má 8 dílů
 - po absolvování této cesty nastupuje *meditace* a ty nás dovedou k *nirváně*- stav blaženosti, rozptýlení, ale hlavně vysvobození naší duše z koloběhu reinkarnace

 - **Buddhistům nejde o spasení duše, ale o vysvobození duše z pozemského života!**

 - Budhovo žáci začali toto učení sepisovat do knih (první cca v roce 120)- dochází k tzv. „přelomu“ v buddhismu- požadavek buddhistickým mnichům vzdát se dosažení nirvány ve prospěch jiných lidí
 - Budha už je považován za určitého Boha

 - v současnosti 2 směry (cesty)- *malá*- spekulativní charakter
 - *velká*- vytvořila buddhistická církev s kláštery a mnichy
 - vrátila buddhismus zpět k náboženství
 - vůdce je **Dalajláma**- sídlí v Tibetu, v roce 1989 dostal Nobelovu cenu míru

- nejvíce je rozšířeno- Čína, Laos, Thajsko, Barma, Kambodža
- v Japonsku- rozvíjí se i „odnož“ tzv. zen-buddhismus- je ovlivněn taoismem

Hinduismus

- v Indii
- vyčlenil se z Brahmánismu
- nejednotný proud
- víra v mnoho bohů, kteří jsou ovšem odvozeni od jednoho jediného Boha Brahmy (Krišna)
- základ má v upanišadách- literární texty
- věří, že současné bytí člověka je určováno předchozími životy
- má hlavně 6 směrů- nejznámější je jóga

Džinismus

- vedle buddhismu v Indii nejrozšířenější náboženství
- odtržený od Hinduismu
- nemá kněžstvo- jen mnichy
- nezná žádné obřady, rituály a ani osobního Boha
- **Mahavíra**- zakladatel
 - ve 30ti letech odešel z domova a 12 let žil jako asketa
 - došel také k určitému osvícení o tom jak nalézt cestu do věčnosti
 - nazval se Džinou- vítěz nad karmanem a koloběhem životů
 - od té doby je „džina“ titul, hlasatel tohoto náboženství
- stoupenci Džajnové- cca 1 milion v Indii
 - tvrdý a asketický život
- Džina se setkal s Budhou a poté zřídil vlastní obec mnichů , mnišek a laiků- v této obci hlásal Džina cca 30 let
- Zásady džinismu
 - Neubližovat živým tvorům
 - Nemít žádný majetek a žít v chudobě
 - Nesmí se zabít ani obětovat žádné zvíře
 - Přísný celibát
- Význam- hlavně kulturní a mravní- bereme to jako jakési náboženství soucitu
 - je plný humanitárních zásad- ovlivňuje indické zákonodárství, soudnictví i literaturu
 - ovlivněn i M. Ghándí

Taoismus

- v Číně
- **Lao-c'** - zakladatel
 - původně byl archivářem v dynastii Čou
 - učil se, že člověk se má snažit skryt a zůstat bezejména- především má pěstovat ctnost a Tao- cestu života
 - své názory vysvětluje ve dvoudílném spise
 - Kniha o Tao- vykládá základní principy svého učení, ale formou aforismů- velmi těžko pochopitelné
 - Kniha o ctnosti- aplikace prvního dílu na různé životní situace
- pojem Tao- znamená buď cesta nebo kráčet po cestě
 - je to ale metoda, princip nebo norma
 - je to též výraz pro vnitřní dění, které je nedefinovatelné
- podstatou taoismu je příroda- člověk je chápán jako součást přírody a má s ní splynout a nemá do ní zasahovat
 - člověk nemá „znásilňovat“ běh dění a má se odevzdat do dění ve svém nitru
- Taoismus- tvrdě vystupuje proti civilizaci, společenským zákonům- to je umělé a brání to člověku splynout s přírodou
 - **taoista se s osudem ztotožňuje**- Žid, křesťan, muslim se Bohu odevzdávají
 - helénista se osudu podrobuje
- zásada nezasahování vede až k degeneraci této filozofie, protože může vést k askezi
- taoismus přitahuje hlavně básníky, umělce až bohémy

Konfucionismus

- v Číně
- **Konfucius**- zakladatel, cca 5/6 st. př. Kr.
 - putující učitel, sám nenapsal žádné dílo- dílo *Hovory* napsali jeho žáci
 - nechtěl založit nový proud, ale pouze obnovit starou čínskou tradici
 - nebyl žádným reformátorem a ani mu nejde o Bohy
 - šlo mu hlavně o lidské chování a jednání- etika „učitel mravnosti“
- hlásá- mravnost, lidství, respekt k druhým a sebepodřízení řádu- to přináší člověku i společnosti harmonii, klid a štěstí
 - mravnost záleží pouze na člověku samotném- „Jakmile si přejeme mravnost, je tu.“
 - nehlásá bezbřehou lásku jako např. křesťanství- „Dobré je třeba oplácet dobrým, křivdu spravedlností.“
- nezná zjevení, modlitby, bohy- pravá modlitba je mravní život a veškerá činnost člověka
- nezajímá se ani o posmrtný život

Centrem jeho učení je Řád- je to správné chování, mravnost, morálka- proto je Konfucionismus státotvorný a stává se oficiální ideologií Číny

- veškerou pozornost upírá k člověku- bytost společenská, která podléhá řádu ve společnosti- musí respektovat hierarchii ve společnosti
- chápe člověka, že je od přírody dobrý
- každý musí přesně znát svoje postavení ve společnosti a plnit povinnosti z toho vyplývající- všichni musí dbát zákonů, být čestní, tolerantní, vzdělaní, spravedliví a ctnostní- to se hlavně vztahuje na vládcu a úředníky
- v dynastii Čchin byl Konfucionismus tvrdě pronásledován a likvidován